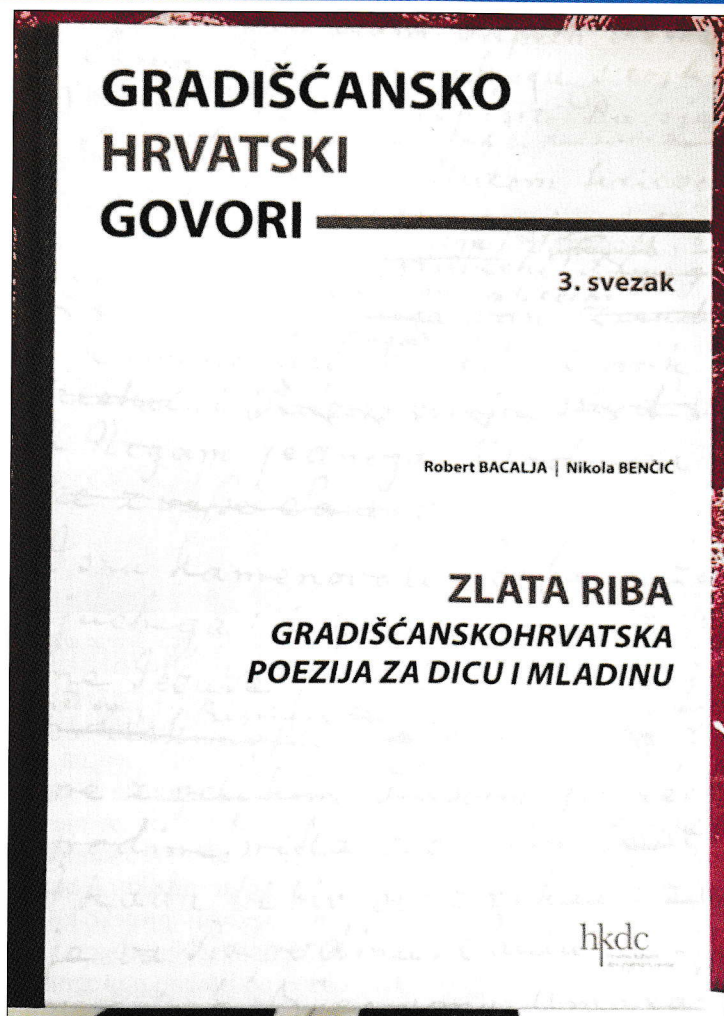

»Zlata riba« – gradišćanskohrvatska poezija za dicu i mladinu

Opsežnu antologiju »Zlata riba, gradišćanskohrvatska poezija za dicu i mladinu« sastavili su Robert Bacalja i Nikola Benčić, istaknuti sveučilišni profesori i kulturni pregoaci (entuzijasti), zaljubljenici u književnu rič. Pjesme su izabrali i opremili proslovom, tr književno povijesnim i kritičkim razmatranjima o gradišćanskohrvatskoj dičjoj i omladinskoj književnosti. Kako piše Diana Zalar, redovita profesorica na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu u svojoj recenziji „Rekla bih da ovom nježnom zaštitničkom pozicijom simbolički izražavaju i poštovanje spram silne energije, zanosa i ljubavi ki su utkani u već stoljetno pjesničko očuvanje materinskoga jezika gradišćanskih Hrvata“. Knjiga je opremljena i iscrpnim popisom relevantne literature, kratkim ali informativnim životopisima autorovih pjesama, kulturnih djelačeva i antologičarova, tr na kraju preglednim sadržajem. Posebnu vrijednost čini za hrvatskoga čitatelja činjenica da su, uz pjesme, i Benčićeva razmatranja na gradišćanskohrvatskoj jezičnoj inačici, kao i životopisi. U tekstima na tom idiomu širje čitateljstvo rijetko kada more uživati. Ovo je treći svezak u seriji *Gradišćanskohrvatski govori* u izdanju Hrvatskoga kulturnoga i dokumentarnoga centra (HKDC).

ŽELJEZNO/ZADAR – Zbirka pjesama Roberta Bacalje i Nikole Benčića pod naslovom »Zlata riba, gradišćanskohrvatska poezija za dicu i mladinu« obaseže 298 stranica i podijeljena je na sljedeća poglavlja: 1. Panorama gradišćanskohrvatske dičje poezije (R. Bacalja i N. Benčić), 2. Pjesnički teksti, 3. Kratki životopisi, 4. Pogovor »Zlata riba« (Robert Bacalja), 5. Na koncu! Neke

misli o gradišćanskohrvatskoj dičjoj i omladinskoj književnosti (N. Benčić), 6. Kratice, 7. Sastavljači, 8. Sadržaj.

Kao i u slučaju većine književnopovijesnih i književnoteorijskih pojmova tako ni u slučaju „dičje poezije“ nije lako i jednostavno odrediti ki tekst spada a ki ne u korpus dičje poezije. Da li su primjerice pjesme ke autori namjenuju diči doista dičja poezija? Da li je dičja poezija ono ča dica čitaju? Ima li dičja poezija čvrste osobine ke ju odvajaju od književnosti za „odrasle“? Ka je članica termina „dičja poezija“ važnija? Da li ona umjetnička (poezija/književnost) ili ona ka upućuje na recipijenta (dičja)? Svaka nova knjiga dičje poezije a pogotovo antologije, zbornici i hrestomatije implicitno daju odgovor na malo prije postavljena pitanja, na neki način definiraju ča je dičja poezija, ili, morebit točnije, ke pjesni-

čke tekste sastavljač(i) smatraju dičjom poezijom.

Pionirska knjiga autorskoga dvojca Roberta Bacalje i Nikole Benčića pod naslovom »Zlata riba«, gradišćanskohrvatska poezija za dicu i mlade svojim postojanjem i sabiranjem različitih tekstova od usmenoknjiževnih pjesama do najmladjih gradišćanskohrvatskih autorova pokazuje, a na neki način i definira korpus grad.-hrvatske dičje poezije. Pregled počinje usmenoknjiževnim stvaralačtvom, nastavlja se pjesmami objavljenim pretežito u učbenicima, časopisima i kalendariima tr se završava sa suvremenim autorima.

Središnji dio knjige sadrži blizu 500 pjesničkih tekstova tr tako nudi široki uvid u gradišćanskohrvatsku dičju poeziju. Priredjivači su očito nastojali uključiti čim već autorova i čim već pjesničkih tekstova a pri određivanju dičje pjesme uzimali u obzir kontekst vremena u

kom su teksti nastali. Naime, pred dičju pjesmu postavljaju se sasvim drugi zahtjevi u drugoj polovici XIX, nego krajem XX. stoljeća. Svisni te činjenice, korpus dičjih pjesama ne promatraju isključivo iz našega današnjega očišća, već nastoje primiti, koristiti one kriterije ki su važili u određenom povijesnom trenutku.

U obilato dokumentiranom Pogovoru Robert Bacalja pruža književnopovijesni pregled gradišćanskohrvatske dičje poezije od početkova do naših dana. Prve se autorske pjesme pojavljuju u učbenicima. Autori, ki nerijetko ostaju u anonimnosti, najčešće su učitelji ili svećenici pak nas ne čudi da je naglasak stavljen na odgojnu komponentu. Pojavljuju se tradicionalni motivi s jasno formuliranim porukama. Naglasak je prije na onomu ča autori (odrasli) očekuju od dice (dobro ponašanje, marljivost, učtivost itd.), a ne na pokušaju da se autorska svist približi dičjemu poimanju svita ko se prije svega temelji na igri. More se zaključiti da je gradišćanskohrvatska dičja poezija i sadržajem i izrazom ostala sve do najnovijih vremena prilično konzervativna i vjerna tradicionalnoj dičjoj pjesmi ka tematizira obitelj, roditelje, vjeru, školu, blagdan, godišnja doba, dičje radosti, ustaljeni animalistički svit itd. Prem izraženoj pedagoškoj tendenciji, od druge polovice XX. stoljeća sve veću ulogu dobivaju igra, mašta, fantastika i osobujno vidjenje svita iz dičje perspektive. Igre riči katkad se pretvaraju i u nonsensnu igru (Šoretić, Čenar), toliko karakterističnu za hrvatsku dičju poeziju po Grigoru Vitezu a pogotovo Zvonimira Baloga. Posebna je vrijednost *Pogovora* ča pored opisa povijesti gradišćanskohrvatske dičje poezije, čitatelj informira i o najvažnijim zbivanjima u hrvatskoj dičjoj poeziji uopće tr tako stvara okvir za poredbeni pristup. ➔

➔ U tekstu naslovljenom *Na koncu!* Nikola Benčić potvrđuje ono, ča je pažljiviji čitatelj ove knjige jamačno i sam uočio: „Naša, do sada jedina zbirka poezije za dicitu i mladinu se je pojavila 1967. ljeta po zanesenom sabiranju i uredjivanju narodnoga književnika, pjesnika i prozaista Antona Leopolda, naslovom »Gradišćanski hrvatski gaj«, izdanje Hrvatskoga štamparskoga društva.“

Zvuči morebit nevjerojatno, ali gradišćanskohrvatska dičja poezija do danas nima autorске zbirke dičjih pjesama ča, naravno, ne znači da nima dičje poezije! Ova panorama upravo svidoči o snažnoj rasprostranjenosti dičje poezije unutar korpusa gradišćanskohrvatske književnosti. Ufajmo se da čedu u skorije vrime, dakle vrijeda ugledati svitlo dana i gradišćanskohrvatske zbirke dičje poezije. Na tom putu i ova panorama more biti već nego poticajna! Benčić upozorava i na jezične posebnosti, a radi suvremenih čitatelja (naročito dice) unesene su i stanovite intervencije kako bi se teksti laglje čitali. Tomu služu i objašnjenja manje poznatih riči kih ponajveć ima kod usmenoknjiževnih tekstov i pjesam iz XIX. stoljeća.

Knjiga »Zlata riba, gradišćanskohrvatska poezija za dicitu i mladinu« Roberta Bacalje i Nikole Benčića je nesvakidašnje djelo ko s jedne strane skreće pozornost na gradišćanskohrvatsku dičju poeziju, sabire

i pokazuje put ki je gradišćanskohrvatska dičja pjesmica prešla od usmenoknjiževnih pjesam i brojalic preko tekstov na stranica učbenikov do pojave autorskih pjesam u XIX. stoljeću i modernih ostvarenj na primjer Andija Novosela, Ane Šoretić ili Jurice Čenara. S druge strane »Zlata riba« nas upozorava na potrebu ispitivanja, opisivanja i uključivanja rubnih prostora hrvatske književnosti i kulture u svekoliki hrvatski književni i kulturni korpus, naime, nerijetko u sasvim drugačiji uvjeti nastaju slične pojave kao i u središci hrvatske književne i kulturne produkcije. Osviščavanje ovoga saznanja jedan je od najznačajnijih doprinosev ove knjige.

S obzirom na to da svojim izborom rukopis donosi relevantan uvid u gradišćanskohrvatsku dičju poeziju, da prateći teksti, *Pogovor* Roberta Bacalje i *Na koncu!* Nikole Benčića donosu kratak književnopoljiesni prikaz gradišćanskohrvatske dičje poezije tr detektiraju nje posebnosti a tim doprinose kritičkomu usustavljanju, ovu zbirku smatram važnim doprinosom književnopoljiesnoj kroatistiki.

(Stjepan Blažetin)

(Ovu recenziju knjige »Zlata riba« napisao je dr. sc. Stjepan Blažetin, priznati hrvatski pjesnik u Mađarskoj, književni teoretičar, književni povjesničar i kritičar, antologičar, kroatist i prevoditelj u Pečuhu, smo presadili sa standardnoga hrvatskoga na gradišćanskohrvatski,

op. uredn.)

Pri svetoj maši u Nardi su bili i gosti iz Pinčene doline *foto: vili tišinaj*

DOMAĆI GLASI ŠIROM GRADIŠĆA

Mjenovska grupa Trih kraljev s farnikom fra Božom Blaževićem

foto: djurdjica benčić

NARDA

„Vjerski običaji i indentitet gradišćanskih Hrvatov.“ U okviru ovga projekta, podupiran od Središnjega ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske prof. dr. sc. Don Ivan Bodrožić s Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta u Splitu i dušobrižnik Splitsko-makarske nadbiškupije je služio sv. mašu u Nardi.

Pozdravio je i domaći farnik Pinčene doline Tamás Várhelyi po hrvatsku. U prodiki je rekao don Ivan Bodrožić „Trudit ću se govoriti jezikom kako vi govorite“. Pokazao je na to, kako evandjelje piše, da je Marija prošla pohoditi Elizabetu

u jug Izraela. One su sigurno imale različne govore, naglaske. Ali ta razlikost nas ne smi otudjiti i razdružiti. Danas u času globalizacije se nažalost, zgublaju mali jeziki, mali narodi i male narodnosti, kulture. Ipak je potribno, da poštuemo i ono malo i da smo gzdavi na svoje, bar kako malo je. Bio bi veliki gubitak, ako se malo zgubi. Dalje je pozvao da ne zgubimo vjeru, naš jezik. I zato je naš narod opstao u mnogi seli povijesnoga Gradišća. Kot mali dar je dostao farnik Tamás Várhelyi od Ivana Bodrožića knjigu »Moravski Hrvati«.

(vili tišinaj)

Svoj zlati pir su pred kratkim svečevali Stinjaki Irma i Jožef Živković. Med čestitari su bili i vicenačelnik Stinjakov Josef Kreitzer i općinski savjetnik Tome Grandić. Srdačno čestitamo. Živili! *foto: tome grandić*